KIRKE.DK den 30. januar 2026. Debatindlæg af Georg Klinting (med et par sproglige justeringer)

Der er brug for en snarlig reform af vielsesritualet

I modsætning til søndagsgudstjenesten er et kirkebryllup en så enkeltstående begivenhed, at det ikke giver meget mening at tale om ritualets genkendelighed. Her bliver det ritualets kvalitet, man skal tale om. Og vielsesritualet af 1992 repræsenterer et klart tilbageskridt i forhold til ritualet af 1912

I ritualdebatten gør Hans Raun Iversen indsigelse imod at lægge alt for stor vægt på talen om gentagelse og genkendelighed. For ham at se er hovedsagen, at ritualet skal virke. Som han skriver: "Vi skal opleve og være sikre på, at barnet er døbt, at konfirmanderne er konfirmerede, kæresteparret er blevet ægtepar, og at vi har fået taget afsked med den kære afdøde på bedste vis".

Næppe nogen kan være uenig i, at et ritual skal virke. Men spørgsmålet er, hvad der skal til, for at et ritual er vellykket. Jeg er enig i, at det er for tyndt at argumentere ud fra begreber som gentagelse og genkendelighed. Man bør argumentere ud fra den dramaturgiske funktion, som ritualet skal varetage.

Det er her oplysende at sammenligne det gældende vielsesritual af 1992 med dets forgænger. Efter det gamle ritual for brudevielse af 1912 kom præsten hurtigere til sagen, end tilfældet er med det nuværende ritual. Dengang var læsningen af skriftsteder placeret sidst i ritualet, det vil sige efter præstens tale og brudefolkenes ja-ord til hinanden.

I 1912-ritualet skulle skriftstederne tydeligvis fungere som kirkens velmente formaninger til ægtefolkene om at holde sammen og holde ud. Man kunne mene, at formaningsdelen var lovlig vidtløftig – sådan oplevede jeg det selv i sin tid – men der var i det mindste logik i at gemme formaningerne, indtil brudefolkene havde givet hinanden deres ja-ord.

Tekster i tomgang

I 1992-ritualet er skriftstederne derimod placeret før præstens tale og vielseshandlingen. Det gør deres funktion mindre indlysende. Som bekendt er der i ritualet tre tekster. Teksten fra skabelsesberetningen skal ligesom også evangelieteksten legitimere ægteskabet som en gudgiven institution. Konkluderende hedder det: "Derfor skal en mand forlade sin far og mor og binde sig til sin hustru, og de to skal blive ét kød" og fremdeles: "Hvad Gud altså har sammenføjet, må et menneske ikke adskille".

Man kan spørge, hvad det i grunden skal tjene til at levere en teologisk legitimering af ægteskabet? Brudefolkene har jo allerede forlængst besluttet at gifte sig og har forhåbentlig ikke haft teologiske skrupler i den anledning. Det er virkelig svært at se, at de skulle have behov for at få deres forehavende legitimeret teologisk.

De omhandlede to tekster kører simpelthen tomgang. Derimod indeholder den tredje tekst nogle brugbare formaningsord af apostlen Paulus, men hvorfor skal brudefolkene dog høre formaningerne om at bære over med hinanden og tilgive hinanden, endnu inden de har sagt ja til at være ægtefolk?

Sådan som de tre bibeltekster er anbragt i ritualet, fungerer de som ord, der bare skal læses, inden præsten kan komme til selve sagen med sin tale til brudefolkene. I sin tale vil præsten i øvrigt meget ofte ønske at tage afsæt i et selvvalgt skriftord, der er mere relevant end noget af det, der blev læst i indledningen. Dette forhold understreger kun, hvor håbløst det er at lade et ritual indeholde skriftlæsninger, der kommer til at stå og flagre i luften uden at bruges til noget.

Min konklusion er, at vielsesritualet af 1992 repræsenterer et klart tilbageskridt i forhold til ritualet af 1912.

Præster bør efterlyse nyt ritual

Nu er selvfølgelig de færreste bryllupsgæster bevidste om forskellen på det to ritualer, og i givet fald er det ikke deres sag at foretage sig noget i den anledning. Præster bør imidlertid være bevidste om forskellen. De er efter min mening de nærmeste til at efterlyse en snarlig reform af vielsesritualet.

I modsætning til en tilbagevendende begivenhed som søndagsgudstjenesten, hvor man kan diskutere frem og tilbage om det ønskelige i liturgiens genkendelighed, er et kirkebryllup en så enkeltstående begivenhed, at det ikke giver meget mening at tale om ritualets genkendelighed. Her bliver det ritualets kvalitet, man skal tale om.

Når man diskuterer ritualer – hvad enten det er ritualer til lejlighedshandlinger, eller det er ritualet til folkekirkens højmesse – så bør man både diskutere, hvordan det pågældende ritual aktuelt fungerer, og hvordan det fremover bør fungere.

Her må det være afgørende at finde balancen mellem liturgisk frihed og fasthed. Der skal være en fast kerne, som sikrer, at ritualet udretter det, som er dets formål. Men samtidig skal ritualet rumme tilpas frihed, så præsten kan bruge sin viden og intuition til at tilføre ritualhandlingen det liv og den lidenskab, der skal til, om ritualhandlingen skal blive en opbyggelig oplevelse for de tilstedeværende.